

РЕЦЕНЗИЯ

Относно дисертацията на Валентин Димитров Господинов на тема Изследване на прозрачните и полупрозрачни елементи в скулптурата на XX век за присъждана образователна научна степен „доктор” по професионално направление „Изкуствознание и изобразителни изкуства”

от проф. Стефан Лютаков

Много динамични са процесите извършващи се в съвременната скулптура през последните 5 – 6 десетилетия и в днешно време. Преоценява се ролята, границите и мястото и в общественото пространство. Понятието "скулптура" започва да има все по широко значение - скулптури, съоръжения, пространства, обекти, инсталации, с почти немислими мащаби, материали, форми и техники. В този смисъл много интересна, ценна и актуална е дисертацията на Валентин Господинов, поставила си за задача изследването на някои аспекти в съвременната скулптура, свързани с динамиката на техническия прогрес, на развитието на новите технологии и предоставената възможност на скулпторите да използват нови материали, технологични продукти и технологии. Конкретно предмет на изследване са прозрачните и полупрозрачни елементи и материали в скулптурата на XX век, възможностите, които те дават, многообразието на авторски решения свързани с използването им. Техническият прогрес през изминалото столетие кореспондира, дори мотивира порива на художниците за безусловна свобода, откривателство, новаторство, уникалност и бележи художествените процеси през целия 20 век до сега. Струва ми се че изследване върху тази група от пластични средства и материали, и отбелязване на приносът им за нова по – богата изразност и творческа свобода не е правено до сега.

Априори, любопитството към текста е естествено, защото изследването се прави от утвърден творец, от скулптор със свое място в съвременната българска скулптура, автор с много опит, мащабни отговорни реализации, и то без да излиза от полето на индивидуалните си творчески търсения и интереси, и именно заради това е още по – ценно. Познавам творческата работа на Валентин Господинов, нееднократно съм имал възможност да проследя и неговия творчески процес. Впечатлен съм от професионализма, отговорността и последователността, с които той материализира артистичните си идеи. Без да е вманиачено втрещен в технологията, той е перфекционист към тази страна на скулптурата в интерес на оптимално извеждане на творбата. Въпреки, че е един от скулпторите, които превъзходно владеят традиционните класически техники на работата с камък, дърво, метал той е със широко отворени очи за по - неконвенционалните материали, усеща и изучава техните възможности, реализера с тях запомнящи се творби. Това прави избора на темата съвсем естествен. Валентин Господинов е човек, който може да носи обществена отговорност, което показва с настоящата си позиция на директор в ХГ „Владимир Димитров – Майстора” в Кюстендил. Освен това, той е и преподавател в Националната художествена академия. Авторът на това изследване е активна личност и скулптор, чиято територия и пластичен език са именно леките ефирни конструкции, майсторски динамично балансираните обеми, мрежестите, ажурни структури, прозрачните нетрадиционни материали, така че да му се доверим е по – лесно.

Дисертационният труд на Валентин Господинов е структуриран класически за този жанр текстове. В увода са представени мотивите за избор на темата, целите и задачите на изследването, които споменах, използваните изследователски средства и методи – исторически, сравнителен, биографичен, инженерен анализ и т.н.

Двадесети век – векът на революционни промени, творчески възторг и открития, но и на смърт, разочарования и разруха, с които го бележат двете световни войни, дава началото на мощни процеси отварящи пред изкуството пространства за почти безгранична свобода. Бързата, но експресивна картина на 20 век, която авторът рисува в началото на работата си е необходимата основа, върху която той гради своето изследване, доказвайки този факт. Концетрирания и стегнат стил не му пречи да засегне голям брой събития, имена и факти важни за характера на динамичните процеси в обществения живот, културата и изкуството, науката и развитието на технологиите. По нататък в главата изясняваща предпоставките за появата и причините за използване в скулптурата на прозрачните и полупрозрачните материали той търси авторите, които променят представите за скулптурата и нейните изразни средства. Стремейки се да мотивира убедително изследователските си задачи и намерения Валентин Господинов, естествено, намира основните си опори в конструктивистите и в автори, които са в началото на почти всичко революционно в изкуството на 20 век като Пикасо и Дюшамп например. Почти през целия текст като своеобразна конструкция преминават творческите възгледи на Наум Габо, Антоан Певзнер, Владимир Татлин, Александър Родченко, Барбара Хепуърд за скулптурата като не само организираща и живееща в пространството, но и сама по себе си пространство. Обръща се внимание на възможностите и значението на новите материали, в частност тези, които се изследват, за работа с обема и пространството, което скулптурата съдържа, диференцирано от масата. Отчита се, че това открива вълнуващи перспективи за мащабни пространствени решения и разширяване функциите на скулптурата.

Последователно в останалите 5 глави и подглавите към тях прозрачните и полупрозрачните материали и елементи се диференцират, за да се подчертае специфичният им характер и качествата на отделните разновидности в контекста на използването им в съвременното изкуство. Валентин Господинов насочва вниманието си върху редица нови материали в скулптурата на 20. век като плексиглас, стъкло, полиетилен, акрил, мрежи и мрежести структури, пръти, корди и др. и към авторите, които ги използват, основните и ярки произведения, в които те са водещо изразно средство. Отделна глава обръща внимание на мащабното използване на тези материали до превръщане на творбата в тотална инсталация със собствена вътрешна среда и овладяваща огромни пространства. В дисертацията не се обособява специално място и време за задълбочаване във физико – химичните качества на материалите и технологиите за тяхното производство. Определено съзнателно е избегнато превръщането на изследването в учебник по технология, независимо че въпросните материали са още твърде неконвенционални, особено за българската художествена сцена. Въпреки това е обърнато внимание на онези техни качества, които ги правят предпочитани в творческата работа на редица артисти – ниво на якост, степен на транспарентност и гъвкавост, възможност за лесна механична обработка и трансформация, тегло, устойчивост на външни въздействия и стареене, и т. н.

Дисертацията изследва този тип материали, пластични елементи и изразни средства в скулптурата многопланово, но преди всичко естетически, исторически, по отношение на индивидуалните авторски възгледи, традициите, разширяващата се роля и пространство на скулптурата и т. н. По-широките пространства за изява и реализация на немислими преди идеи, които дават новите материали и в частност тези, които са предмет на изследването, авторът доказва с представяне на творчески платформи и анализ на голям брой произведения. Той се спира на автори и произведения творили още в края на 19 век, целия 20 век, до автори от нашето съвремие. Анализирани са и много творби от съвременни автори, чиито произведения са гранични за скулптурата, но с адекватното и вдъхновено използване на прозрачните и полупрозрачните материали и елементи със замах създават мащабни скулптурни инсталации, пространствени арт обекти с елементи на пърформанс и собствена среда, предоставяща наситени, екстремни изживявания (Томас Сарацено, Аниш Капур, Йезус Сото, Ернесто Нето, Юрико Ямагучи др.)

Трудът на Валентин Господинов е едно проблемно, актуално и приносно изследване върху прозрачните и полупрозрачните елементи в скулптурата на XX век. За пръв път това се прави така цялостно и мотивирано. Съществено е, че изследваните материали и елементи са обособени и систематизирани спрямо техни специфични качества и особености. Използвани са голям брой и разнообразни по характер източници. В контекста на темата авторът разглежда или споменава почти всички по – съществени за съвременното изкуство школи, направления, тенденции, творците и произведенията, които ги представляват. Много ценни са анализите на твоби, чиито автори са едни от най – влиятелните артисти на съвременната арт – сцена, което заема не малка част от дисертацията. Изследването демонстрира уменията на автора да анализира, да говори ясно и разбираемо, да вижда многопосочно, да преценява вярно. Впечатлява как едно стегнато като обем изследване по личностно и професионално мотивирана тема може да каже повече, да направи по – съществени изводи от някои разточителни, раздути, спекулативни и оттам безсмислени дисертации, които пишат напоследък художници, принудени от недомисления Закон за развитие на академическия състав. Дисертацията е придружена от голям каталог от произведения - богат илюстративен материал по темата.

Надявам се, че след известно балансиране, стилово изглаждане и внимателно редактиране, това изследване ще бъде публикувано, защото освен всичко казано до тук, във всички свои аспекти то има и голяма познавателна стойност, с което ще бъде полезно не само за студентите по скулптура.

Накрая трябва да заявя, че дисертацията на Валентин Димитров Господинов на тема „Изследване на прозрачните и полупрозрачни елементи в скулптурата на XX век” има всички качества за присъждане на нейния автор на образователната научна степен „доктор”.

31. 01. 2015 г.

Проф. Стефан Лютаков